

Adevărul Literar și Artistic

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888—1897
CONST. MILLE 1897—1920

Prim-redactor: EMIL D. FAGURE

Amorul naște din jertfă și mai ales din jertfa trufiei.

LACORDAIRE

Napoleon I-iu

Nu a fost personalitate modernă care a dominat scena lumii cu mai multă amploare, cu mai mult dramatism și suscitând mai multe conflicte în toate domeniile ca omul care a închis ochii acum o sută de ani, la 5 Mai 1821, ca exilat la Sainte-Hélène.

Cezarul acesta nu a fost lăsat în judecata istoriei. El a atins prea mult toate manifestările spiritului, a nesocotit prea mult prejudecățile, libertățile, ideile colective sau individuale, spre a fi rămas un împărat căruia trebuie să i se numere războaiele, sau să i se însușe operele religioase, culturale sau filantropice — și atât.

Cezarul acesta a fost o forță care a creat, răsturnând, reedificând și spulberând din calea sa orice obstacol ce opunea rezistență planurilor și voinței sale. A fost una din acele făpturi rare și totdeauna iritante care intrunesc înrânsele și spiritul creator și energia realizatoare.

Firrea aceasta despotică și voința aceasta de fier a venit să conducă, după secolul enciclopediștilor, națiunea celui mai liber examen, națiunea tuturor libertăților, chiar a licențelor, dar mai presus de toate a simțului critic, care nu primește nici binele, când i se impune.

Asa se explică de ce după Lauffrey, Barni, lung, tot Laine a fost acela care a făcut cea mai nemiloasă critică a lui Napoleon I-iu.

una supra-omului încep prin a răsturna idolii umani.

Cum că Napoleon a fost un amestec ciudat de preocupări înalte în domeniul militar și social și de porniri puțin mărețe, aceasta o dovedește corespondența sa confidențială, pe care de ar fi cunoscut-o Taine, ar fi adăugat-o cu nesafiu la materialul său documentar.

Libertatea presei, de pildă, se bucura de o frumoasă stimă în ochii Cezarului: „Le Publiciste” era o publicație care plictisea cu deosebire, ba discutând chestii teologice, ba intervenind în favoarea călugărilor spanioli. Napoleon scria un bilet lui Fouché sau ducelui d'Ortrante cerând să înceteze „necurvinița redactorului”, „chestiile teologice să fie lăsate redactorilor” și biletuleț se termina cu ordinul „faites faire des articles” cari să dovedească contrariul celor susținute de „neuvinciosul” redactor!

Când d-na de Staël se apropia de Paris, Napoleon trimitea un bilet lui Fouché ca poliția să nu lase „cette coquine” să se apropie de capitală, iar când doi actori germani îmbracă pe o scenă din Königsberg uniforme franceze și sânt flurași, Napoleon scria prințului de Wagram să facă cunoscut mareșalului Soult că a cerut satisfacție regelui Prusiei cerând „împușcarea celor doi principali culpabili”.

Cerdacul

La casa pită sub via
Cerdacu volos, primitor,
Se scaldă 'n lumină-argintie
Și-și pare un tăcut vizitor.

Bătrân, e cerdacul ca vremea
Și vremea-l bătrân ca el;
O edură 'l ține 'n brațe
Cum ții un copil miștel.

În laț-l creșu stă vesel
Și floare el poartă din plin;
Pe când în cerdacu ce doarme
Dulci visuri se duc și revin.

În el, mă văd mic și cu plete
De aur ce zboară în vânt,
Mă văd, alergând după iluzii
Șburdatnic în jocuri și 'n cânt.

Scăldată în raze barica
Învârtite la fus în pridvor;
Și-mi pare-o statuă bronzată
Cerdacu îmi pare-un decor.

Și zările albe înundă
Cerdacul tăcut, bătrânesc
În jur-mi vedenii stăse
Desprinsă din noapte-mi vorbesc.

Zețul pătrunde print'insul
Și-un cânt de chitară îmi pare
Pornit dintr'o strună tăcută
Ce cântă aveva în zare.

Zămbeste cerdacu — intruna —
Zămbeste trecutul mort;
Și eu cu trecutul 's tot una
Din clipa c'ea'n suflet îl port.

HENRY V. GARUNA

Poetul

de Giosuê Carducci

Poetul, o nerod popor,
Nu-i cersetor,
Ce de pe masa altor cară,
Cu poezie și cu boscărie,
La farfurii,
Și fură pâinea din câmară.

Și nici un pierde-voră nu-l
Umblând haihă,
Și dând cu capul de perete,
Și în vădăru cu nasul său,
Cădând mereu
Vr'un inger sus sau un sticleț

Și dânsul nu e nici măcar
Un grădinar,
Ce-îngrășă-ale vieții pogoane,
Crescând pe ele anghinari
Pentru cei mari,
Și trandafiri pentru cucoane.

Poetu'i mare meșter, el
Muschi de oțel
A căpătat din meserie,
Cap ager are, un gol piept,
Un spate drept
Un braț vânjos, privire vite.

Când pasări vesele abia
Prind c'ea'n cânt,
Și zorile sărută lumca,
Atunci c'un foale el pe loc
Trezește-un foc
Și harnic își începe munca.

Și flăcările scântie
Și vâdind
Se'nvolburăză nebunatic,
Și sueră își dăndă vâlvot,
Și sare apoi
În rotocoale din jărătie.

Co-o fi aceasta, nu știu eu,
Că Dumnezeu,
Căci drag e meșterul cel mare;
În flacăra aprinsă-asa
Iubirea sa
Aruncă, și-a sa cugetare.

Și amintirile de slăvi
Și mari isprăvi
De neam și din părinți rămasă,
Trecuți și vitor apoi
Merg amândot
Spre a se topi în roșia masă.

Și apucând ciocanul greu,
Cu lucrul său
O biruc pe nicovădă,
El cântă, bate, Soare viu
Lucește acu,
Și scaldă fruntea'n nădușeală.

El bate, iată săbii noi
Pentru războiu,
Și pentru cei viteji și neje,
Iar pentru cei birători
Cununii și flori
Și salbe pentru tinerete.

El bate: iată săbii lucrăți
Pentru penă,
Și pentru stăruie și-naltare,
Apoi mai tădă proștiră,
Mai tădă și
Pentru oțelice vase rare.

Dar nești face bietul faur
Săgeată d'aur,
Spre soare-o sărută cu putere,
Și-a vede'n șor moreu, suind
Și strălucind,
Se bucură — și alți nu cere.

*) Din pricina unor erori de tipar, aceasta traducere din Carducci a fost în numărul trecut cu unele strofe de neînțeles. Ne facem o doritoare față de traducător și de cei care s'o reproducem din nou.

„Bucureștiul Pitoresc”

TROIȚA. Litografie originală de A. Poltvein-Skelett

Traian Demetrescu (AMINTIRI)

de G. GALACTION

Aseară prinsei de veste că au trecut douăzeci și cinci de ani, de când Traian Demetrescu a plecat cu dorul și cu visurile lui, într-o lume mai prielnică. Ajăt de mult să fie?... Și după ce am făcut oarecând un convenit cu tristete, între amicii cu cari eram, că într-adevăr dela moartea lui Traian Demetrescu a fost un sfert de veac.

Am primit vestea, odinioară, într-o împărătească zi de Aprilie. Toate grădiniile erau însule de verdeață și de flori. Fiecare boschet era o capelă, proaspăt înălțată întru slava vecinicii tinerețe. Fiecare creangă era o cunună desfăcută. Și în fiecare trăsură care trecea pe sub teli Soșelii Kiseleff, era câte o pereche fericită.

Isprăveam, de abia, liceul și vestea morții acestui poet atât de scump celor de seama mea mi se părea, într-o zi atât de luminată și de fragedă — un suprem poem de dușogie și de nenoroc. Gândurile și simțirea mea creșteau și se zăbteau în mine, întărite de albastrul cerului, de poezia copacilor și de reminiscențele din poezia lui Traian Demetrescu, care o pagină sentimentală și stângace, care a apărut într-o efermeră a timpului, iată și moartea în lunile dintre cele două echinocții.

Din fericle, cu prilejul morții lui Traian Demetrescu au mai scris și alții și a scris — dacă în bine minie — însuși Caragiale. Dacă însă Caragiale și alții de pe atunci puteau să spună că talent, cât meșteșug, avea ori nu avea Traian Demetrescu, avea ori nu avea, în barbă puteam să spunem că e exagerată influența a avut acest sensibil asupra tineretii noastre.

Poate că Traian Demetrescu a fost un mare iubitor poet (atunci, în anii lui) din pleiada socialisto-românească, care meșteșug de scriitor nu avea. Factură

Sonetele Vieții

Cântecul ceasornicului meu

Pe masă numără clipă după clipă
Și cântecul mi-ascultă în ori ce sară
Și luni și ani în șir se strecurară
În veșnica trecutul risipă.

Naintea ta, atâți se perindară
Și-același cântec le-am cântat în pripă,
Privit atâtea vieți cum se înfiripă,
Ca florile când nasc în primăvară.

Un paznic ne'ndurată cu chipul rece
În drumul vieții voastre trecătoare,
Același șir de clipe vi'l petrece...

Și răd de 'nreaga voastră frământare
Căci timpul stă pe loc și 'n vecl nu trece,
Ci voi grăbiți să treceți fiecare.

CONST. ARONIAN

simțit zguduit în convingerile lui despre ceea ce rea pe care o lăsa în viața feciorul lui, dar era prea târziu. În ziua înmormântării lui Traian, iată că toată ulița, unde era cărciuma părintească, s'a umplut de trăsuri (unele chiar de casă) și doamne zvelte și parfumate, au coborât, cu ochii umezi, ca să așeze între școlile aprinse, crengi de liliac în floare și stăble de mărăgărit!

Traian Demetrescu a fost, în rândul multora ca el, jertfa iluziunilor noastre că și noi putem să avem poezii, cărturar și prooroci noștri. Putem să-i avem, dar nu ca să-l hrănim, ci ca să-l ucidem.

Iluziunea aceasta a fost fatală, mai e și azi fatală multora dintre noi. Bietul Traian Demetrescu a fost grădinarul deziluziilor. Odată, într'un ceas de hoinăre-

ik. Tradem se înfălește cu un țegan, vâzător sau vânzător de ziere.

— Cum te cheamă, piștule?

— Mielu, boerule.

— Mă, Mielu, mă, ai tu iluzii?

— Hauleu, boerule, ce sînt a-lea? Eu n'am d'alea!...

— Nică să n'ai mă, Mielu, că sunt al dracului de reie!

Iluzia primejdioasă! Iluzia atârtoare dintr-un — de altfel cameni — de ispravă — că putem să vorbim, în societatea noastră românească, de ideal, de frumos, de adevăr... și că merităm să trăim cu cinste, pentru asta, l'a pogorât pe Traian Demetrescu, de timpuriu, lângă Pincio, lângă Rion, lângă Tony Bacalbasa, lângă Petică și lângă toți ceilalți cetezătorii, morții în floarea vârstei?

G. GALACTION

